

Yunanistan Doğu Akdeniz'de Ne İstiyor?

Yazar
Sedat Yıldız

- Yunanistan Doğu Akdeniz'de Nasıl Hareket Ediyor?
- Doğu Akdeniz'de Yunanistan'ın Faaliyetleri Neler?
- Türkiye'ye Karşı Kurulan İttifakın Zayıf Noktaları ve Kendi Aralarındaki İlişkileri

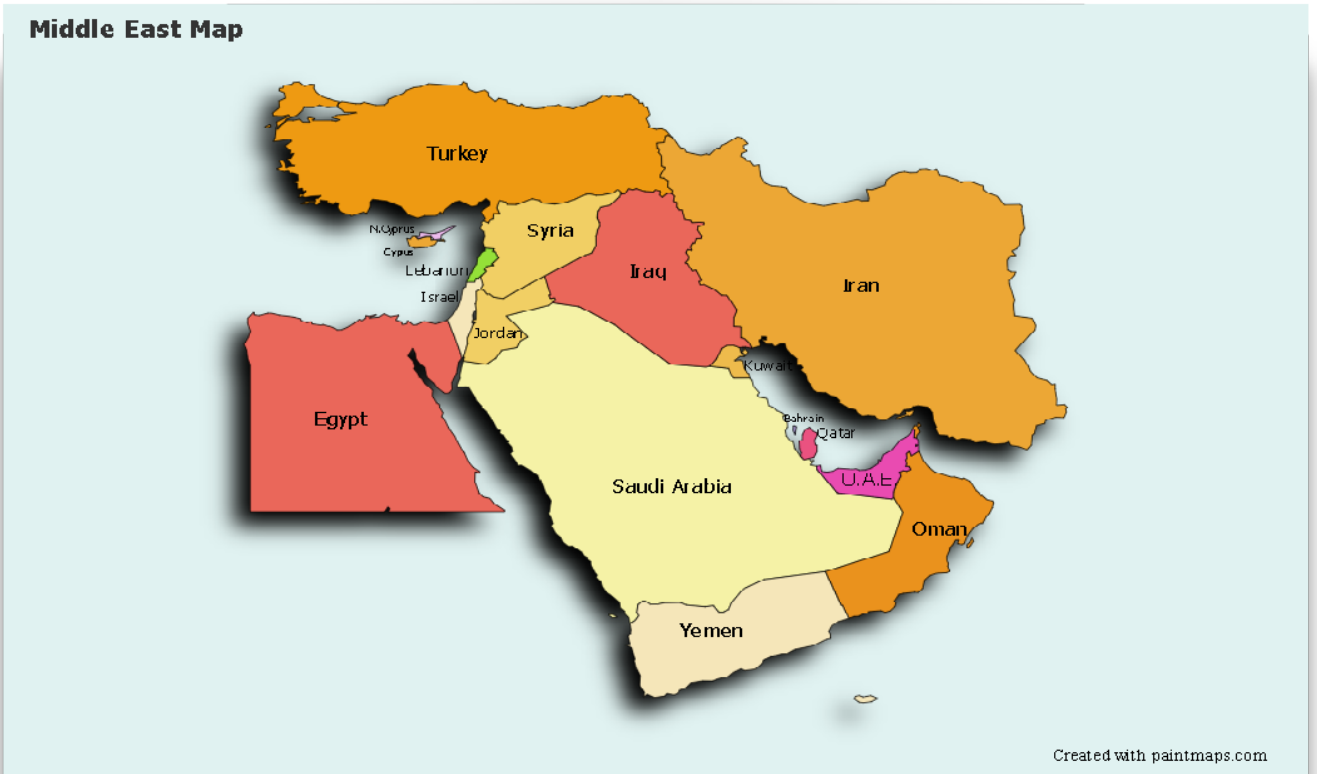
KÜRESEL SİYASET
MERKEZİ

YUNANİSTAN DOĞU AKDENİZ'DE NE İSTİYOR?

Yunanistan'ın Doğu Akdeniz politikası önce Doğu Akdeniz'e taraf olması ile başlamıştır. Yunanistan anakarasının Doğu Akdeniz'e kıyısı yoktur. Doğu Akdeniz'e uzanan adalarını anakarası ile bütünlük dahilinde olduğunu iddia etmiştir. Bu şekilde Doğu Akdeniz'de hak iddia edip sorun çıkararak sahaya inmeyi amaçlamıştır. Sahaya inmek istemesinin ise bir sebebi var. Yunanistan Doğu Akdeniz'de hak sahibi olmak istiyorsa önce Doğu Akdeniz'e taraf olmalı. Taraf olabilmesi için sahada bulunmalıdır.

Sahaya indikten sonra Türkiye'nin karşılık vermesiyle denizlerde ufak tefek sıcak çatışmalar ve karşı karşıya gelmeler ortaya çıkmıştır. İki NATO üyesinin bu şekilde karşı karşıya gelmesi NATO'nun ve hatta Avrupa'nın endişe duyup her iki ülkeyi müzakere için masaya oturmalarını istemesi ile Yunanistan Doğu Akdeniz meselesinde taraf olmayı başarmıştır.

Yunanistan yalnızca yeraltı kaynaklarından ötürü Doğu Akdeniz'de hak sahibi olmak istemiyor. Yunanistan'ın Doğu Akdeniz'de bulunmak istemesinin birçok sebebi var. Derinlere indikçe Yunanistan'ın hedeflerini daha net kavrayabiliriz. Doğu Akdeniz'in Süveyş Kanalı sayesinde Kızıldeniz'e bağlı olması ve oradan Hint Okyanusu'na geçişi; zengin petrol yataklarına sahip Ortadoğu'yu kontrol altında tutması sebebi ile Yunanistan ve birçok ülkenin ilgi odağı halinde (Yaycı, 2012, s. 4)

Bir devletin güçlü ve büyük devlet olabilmesi yolunda iki önemli şart vardır. İlk olarak nükleer güce sahip olmak bir diğeri ise enerjide dışa bağımlı olmamak. Yunanistan'ın Doğu Akdeniz'deki yeraltı zenginliğine sahip olmak istemesi bir yana, Doğu Akdeniz'deki rezervlerin, yeraltı zenginliklerinin Türkiye'nin eline geçmesini önlemek asıl amaçlarından biridir. Zira Türkiye'yi kendisi için bir tehdit olarak görmektedir. Yanı başındaki Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki doğal gaz ile enerji ihtiyacını fazlası ile karşılaması ve denizlerde faaliyet göstermesi Türkiye'nin büyük bir bölgesel güç olmasını sağlayacaktır. Bu sebepten ötürü Yunanistan Sevilla Haritası'nda da gördüğümüz gibi Türkiye'yi Anadolu'ya hapsedmeyi amaçlamakta ve Türkiye'yi Adalar Denizi ile Akdeniz'den çıkartarak büyük bir bölgesel güç olmasını engellemeyi amaçlamaktadır.

Türkiye'nin bu denli güçlenmesini istemeyen Yunanistan'ın hedeflerinden en mühim olanı "Megali İdea" fikridir diyebiliriz. Megali İdea; Doğu Roma'nın (Bizans) hakim olduğu toprakların tekrar ele geçirilerek, İstanbul merkezli (Başkentinin İstanbul olduğu) büyük bir "Helen Devleti" kurma fikridir ve Büyük Ülkü anlamına gelmektedir (Terzi, 2020) Bugüne kadar Yunan halkının özellikle de Ortodoks Kilisesi'nin bu fikir uğruna çok önemli faaliyetleri oldu (Terzi, 2020) Günümüzde bu fikirden vazgeçmiş değiller. Doğu Akdeniz'de hakimiyet, Yunanistan için Megali İdea'ya giden bir yol demektir. Osmanlı İmparatorluğu'nun ünlü Kaptan-ı Derya'sı Barbaros Hayrettin Paşa'nın da dediği gibi "Denizlere hakim olan, cihana hakim olur." Yunanistan; büyük devlet olabilmek için, Ortadoğu'da söz sahibi olabilmek için, Megali İdea fikrinin gerçekleşebilmesi için özellikle Doğu Akdeniz olmak üzere denizlerde güçlü ve söz sahibi olmak zorundadır.

Fotoğraf: BAU DEGS

YUNANİSTAN DOĞU AKDENİZ'DE NASIL HAREKET EDİYOR?

Yunanistan'ın Doğu Akdeniz cephesinde Türkiye'ye karşı tek başına mücadele etmesi pek mümkün olmadığından bir grup halinde Türkiye'nin karşısında durmaktadır. Türkiye'yi Afrika'da görmek istemeyen Fransa, Yunanistan'ın en büyük destekçilerinden. Zira Doğu Akdeniz'de kaybeden Türkiye Afrika'da da kaybedecektir.

Türkiye'ye karşı Doğu Akdeniz'deki mücadelesinde Yunanistan, her zaman her türlü sorunda Avrupa Birliği ile Türkiye'yi karşı karşıya getirerek Türkiye'yi arkasındaki AB gücü ile sıkıştırmayı hedeflemektedir. Yeni müttefikler edinerek Türkiye karşısında daha güçlü durabilmek için adımlar atmaktadır. Birleşik Arap Emirlikleri, İsrail ve Mısır ile iyi ilişkiler içerisinde olan Yunanistan, uzun yıllar uğraş verdiği Mısır ile MEB anlaşmasını imzalamayı başardı.

YUNANİSTAN DOĞU AKDENİZ BÜLTENİ

29 OCAK 2016 / Stratejik Ortak Dergisi

*Yunanistan, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ve İsrail bölgedeki güvenlik tehditlerini konuşmak için üçlü toplantılar yapmaya başladı.

15 OCAK 2019 / Stratejik Ortak Dergisi

*Yunanistan, Mısır, İtalya, GKRY, İsrail ve Filistinli yetkililer Doğu Akdeniz Gaz Forumu'nun kurulması için Kahire'de buluştu.

20 MART 2019 / Stratejik Ortak Dergisi

*Yunanistan, GKRY ve İsrail liderleri, ABD Dışişleri Bakanı Pompeo'nun da bulunduğu görüşmede Doğu Akdeniz Gaz Hattı Projesi'ni imzaladı.

14 HAZİRAN 2019 / Stratejik Ortak Dergisi

*MED7 Forumu olarak bilinen 7 Akdeniz'e kıyısı olan Avrupa ülkesi (Yunanistan, GKRY, İtalya, Malta, Fransa, Portekiz, İspanya) ortak bildiriyle Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki faaliyetlerini kınadı.

02 OCAK 2020 / BBC

*Doğu Akdeniz – EastMed Doğalgaz Boru Hattı Anlaşması Atina'da imzalandı. Doğu Akdeniz'den çıkarılacak gazı Avrupa'ya taşınması planlanan EastMed boru hattıyla ilgili anlaşmanın imza töreni Atina'da yapıldı. Zappion Sarayı'nda düzenlenen imza törenine Yunanistan Başbakanı Kyriakos Miçotakis, İsrail Başbakanı Binyamin Netanyahu ve GKRY Cumhurbaşkanı Nikos Anastasiades de katıldı.

YUNANİSTAN DOĞU AKDENİZ BÜLTENİ

11 HAZİRAN 2020 / Anadolu Ajansı

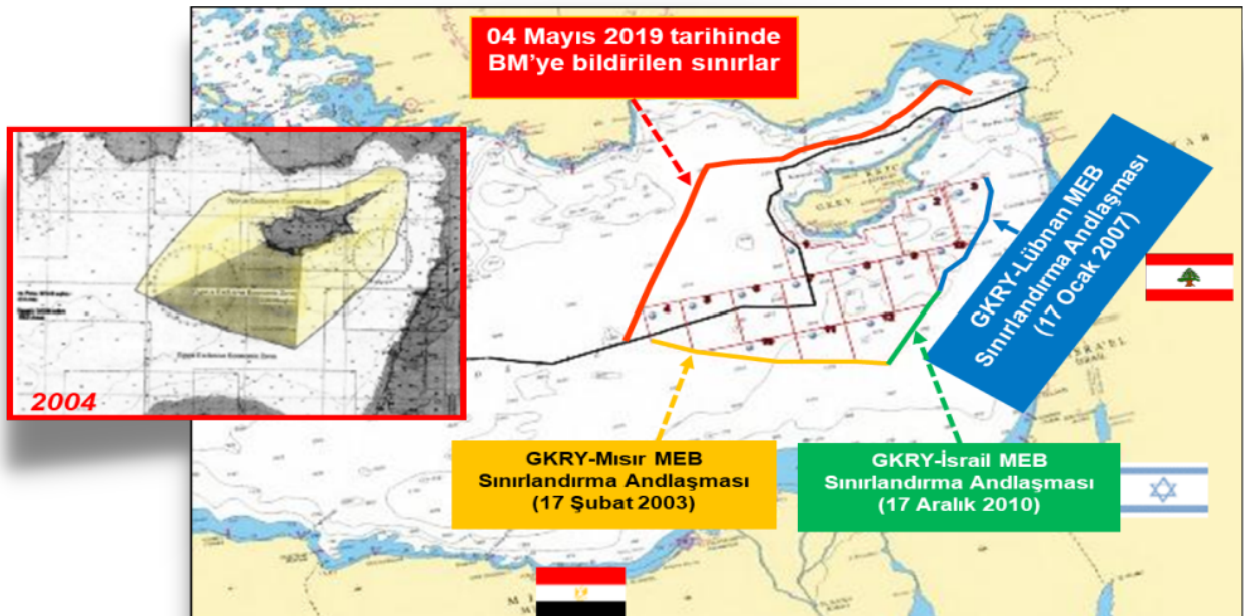
*Yunanistan ve İtalya, İyon Denizi'nde iki ülke arasında Ekonomik Münhasır Bölge (MEB) sınırlandırma anlaşması imzaladı.

Fotoğraf: BAYDNO

06 AĞUSTOS 2020 / Reuters

*Yunanistan-Mısır MEB Anlaşması imzalandı.

Fotoğraf: BAU DEGS

YUNANİSTAN DOĞU AKDENİZ BÜLTENİ

06 AĞUSTOS 2020 / Reuters

*Yunanistan-Mısır MEB Anlaşması imzalandıktan sonra yapılan basın toplantısında Yunan Dışişleri Bakanı Dendias, "Türkiye ile Trablus arasında imzalanan hukuka aykırı, hükümsüz ve hukuki temelsiz mutabakat muhtırasının mutlak zıttı bir antlaşma imzalanmıştır. Bu anlaşmanın imzalanmasının ardından, var olmayan Türk-Libya mutabakatı, en başından beri ait olduğu yerde, yani çöp tenekesinde sona erdi." dedi.

13 AĞUSTOS 2020 / BAUDEGS

*Dışişleri Bakanı Nikos Dendias'ın İsrail Başbakanı B. Netanyahu ve Dışişleri Bakanı G. Ashkenazi ile olan toplantısına dair resmi açıklaması: "Bugün, Bay Netanyahu tarafından kabul edilmekten memnuniyet duydum ve kendisine Başbakan Kyriakos Mitsotakis'ten bir mesaj ilettim. Ayrıca, mevkidaşım ve arkadaşım Gabi Ashkenazi ile kapsamlı bir görüşme gerçekleştirdik. Bu sayede Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki uluslararası hukuk ihlallerine karşı sergilediği net pozisyona binaen İsrail'e teşekkür etme fırsatım oldu. Türkiye'nin hukuk ihlallerinin bölgedeki tüm ülkelere risk teşkil ettiğini ve bunun yanında bölgenin güvenliğini ve istikrarını da tehlikeye attığını açıkladım. Aynı zamanda, EastMed doğalgaz boru hattı ve enerji arzı güvenliği konularında görüşme fırsatımız da oldu. Ülkelerimiz arasındaki ekonomik işbirliğini ele aldık. Yunanistan, İsrail, Kıbrıs, Birleşik Devletler ve bölgenin diğer ülkeleri arasında doğan ikili ve çok taraflı fırsatları değerlendirdik. Yunanistan ve İsrail ikili ilişkilerini derinleştirmekte ve geliştirmektedir. Konstantinos Mitsotakis'in İsrail Devleti'ni tanımasının ve diplomatik ilişkilerin tesis edilmesinin ardından geçen 30 yıllık süre zarfında Yunanistan-İsrail ilişkileri daha önce olmadığı kadar iyi seyretmektedir."

13 AĞUSTOS 2020 / AL TAREQ NEWSPAPER

*Fransız Savunma Bakanlığı bugün Perşembe günü Doğu Akdeniz'de iki "Rafale" uçağının konuşlandırıldığını duyurarak, Çarşamba gününden bu yana Yunanistan ile Akdeniz'de ortak tatbikatlar yapmaya başladığını belirtti. Fransız savunması, Türk sismik araştırma operasyonları sonucunda bölgedeki askeri varlığını destekleme planının bir parçası olarak, Doğu Akdeniz'deki varlığını "Lafayette" firkateyniyle güçlendirmeyi planladığını belirtti.

YUNANİSTAN DOĞU AKDENİZ BÜLTENİ

Fotoğraf: Anadolu Ajansı

12 EYLÜL 2020 / Stratejik Ortak Dergisi

*Yunanistan Başbakanı Miçotakis caydırıcılığı arttırmak için Fransız yapımı 18 adet Rafale savaş uçağının alınacağını duyurdu.

26 EKİM 2020 / Stratejik Ortak Dergisi

*Yunanistan ve Türkiye NAVTEX'leri karşılıklı olarak iptal etti.

16 ARALIK 2020 / Euronews

*Son yıllarda büyük mali krizlerle yüzleşen ve 2020'de ekonomisi yüzde 10.5 oranında küçülmesi beklenen Yunanistan'da, son 11 yılın en yüksek savunma bütçesi açıklandı. Doğu Akdeniz ve Ege'de Türkiye ile yaşanan gerilim sonrası Atina yönetimi, 2021 yılında bütçeden silahlanmaya ayırdığı payı 5 kat artırma yoluna gitti. Savunmaya 2021 için 5,49 milyar euro, savunma harcamalarındaki silahlanma kalemlerine ise 2,5 milyar euro pay ayırdığını açıklayan Atina'nın askeri harcama planı böylelikle son 11 yılın en yüksek düzeyine ulaştı. Yunanistan yaşadığı ekonomik bunalım sebebiyle 2019'da silahlanmaya 542 milyon 779 bin euro harcamış ve Covid-19 krizi sonrası 2020'deki silahlanma harcamalarını da 540 milyon 692 bin euro düzeyinde tutmuştu. Askeri harcamaların ekonomik büyüklüğe oranı bakımından NATO üyesi ülkeler arasında üst sıralarda yer alan ülke, geçen yıl gayrisafi yurt içi hasılasının yüzde 2,28'ini savunmaya harcadı. Yunanistan, bu yönüyle NATO'nun yüzde 2 hedefi ve Avrupa Birliği (AB) ülkelerinin yüzde 1,2 ortalamasının üzerinde olmasıyla dikkati çekiyor.

YUNANİSTAN DOĞU AKDENİZ BÜLTENİ

11 OCAK 2021 / Euronews

*Türkiye ile Yunanistan arasındaki istikşafi görüşmelerin 61. turunun 25 Ocak'ta İstanbul'da yapılacağı bildirildi. Dışişleri Bakanlığında yapılan yazılı açıklamada, "İstikşafi görüşmelerin 61. turu 25 Ocak 2021 tarihinde İstanbul'da yapılacaktır." ifadesi yer aldı.

26 OCAK 2021 / Euronews

* Yunanistan, Fransa'dan alacağı 18 Rafale savaş uçağı için 2,3 milyar euroluk anlaşma imzaladı. Fransa Savunma Bakanı Florence Parly, temaslarda bulunmak üzere geldiği Atina'da, Yunan mevkidaşı Nikos Panayiotopoulos ile Yunanistan Savunma Bakanlığında bir araya geldi. Yunanistan'ın Fransa'dan almaya karar verdiği 18 Rafale savaş uçağı için resmi anlaşmaya imza atan ikili, görüşmelerinin ardından ortak basın toplantısında konuştu. Panayiotopoulos, Rafale savaş uçaklarının alımıyla Yunan hava kuvvetlerinin önemli ölçüde güçleneceğini savunarak, bu anlaşmanın iki ülkenin savunma iş birliğinin derinleştirilmesi yönünde önemli bir adım olduğunu söyledi. Anlaşmanın, "ülkesinin toprak bütünlüğünü ve egemenlik haklarını savunmakla görevli Yunan hava kuvvetleri ve silahlı kuvvetlerinin kapasitesini ve caydırıcı gücünü artırmasına katkı sağlayacağını savunan Panayiotopoulos, "karmaşık ve büyük bir silahlanma programıyla ilgili müzakerelerin ilk kez bu kadar hızlı ve düzenli şekilde geliştiğini" kaydetti.

11 ŞUBAT 2021 / BAUDEGS

*Yunanistan, Güney Kıbrıs, Mısır, Bahreyn, Birleşik Arap Emirlikleri, Suudi Arabistan ve Ürdün Dışişleri bakanları düzeyinde, "Dostluk ve İşbirliği Forumu" oluşturmak amacıyla Atina'da konferans düzenlendi.

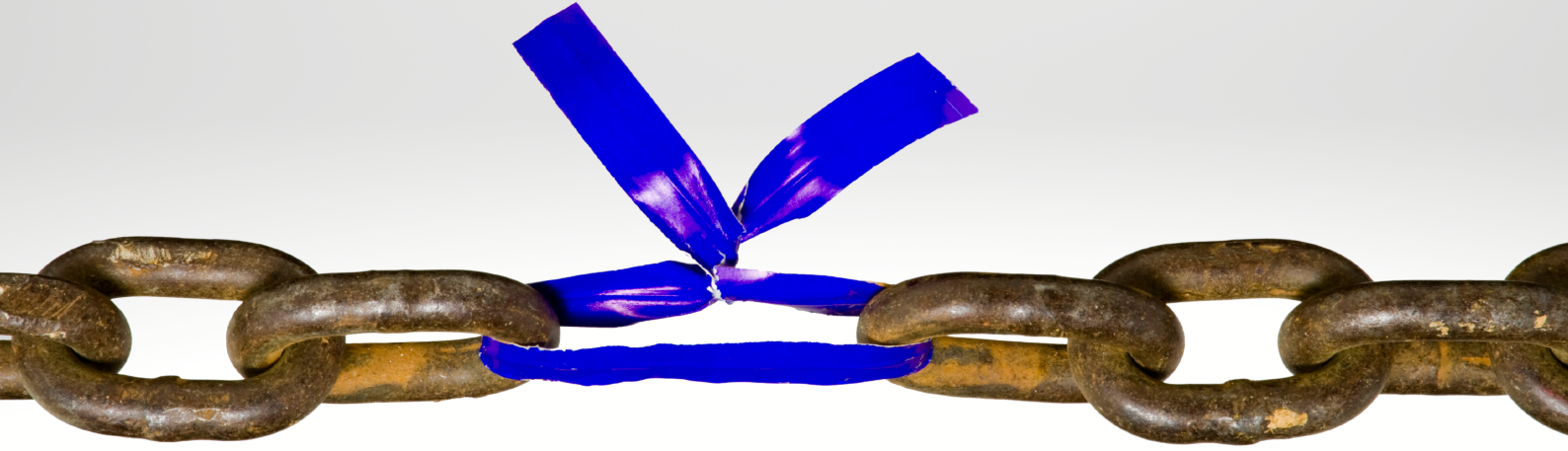
22 ŞUBAT 2021 / Sputnik / To Vima Gazetesi

*Washington yönetiminin ABD ile Yunanistan arasında yapılması planlanan yeni savunma anlaşmasında Yunanistan'daki onlarca askeri tesise ABD askerlerinin konuşlandırılmasının öngörülmesini ve anlaşmanın her sene değil 5 senede bir güncellenmesini istediği belirtildi.

23 ŞUBAT 2021 / CNN TÜRK

*NATO'nun "Defender Europe 21" tatbikatı için ABD, Yunanistan'ın Batı Trakya bölgesinde yer alan Dedeağaç'a 1800'den fazla zırhlı araç ve en az 20 bin asker çıkarıyor. Tatbikata Yunanistan'ın ilk kez dahil edilmesi dikkat çekti. Türkiye sınırına 55 km uzaklıktaki limana toplam 145 helikopter, 1800'den fazla zırhlı araç ve 20 binden fazla askeri personel çıkarılacak. Tatbikatta yer alacak ABD güçlerinin ilk bölümü "Endurance" adlı yük gemisiyle Dedeağaç limanına gelecek.

TÜRKİYE'YE KARŞI KURULAN İTTİFAKIN ZAYIF NOKTALARI VE KENDİ ARALARINDAKİ İLİŞKİLERİ

“ Türkiye’ye karşı kurulan ittifakın en zayıf noktası Türkiye’nin haklılığıdır. ”

Lord Palmerston'un dediği gibi "Milletlerin daimi dost veya müttefikleri değil, sadece daimi çıkarları vardır". Bu sebepten ötürü devletlerin çıkarları gerektiğinde düşmanlarıyla dahi iyi ilişkiler kurabildiğini ve müttefik olabildiklerini unutmamalıyım.

Türkiye ile ilişkileri kötüleşen İsrail yeni müttefik arayışına girmiştir. Türkiye ile pek iyi ilişkilere sahip olmayan Yunanistan'la yakınlaşan İsrail, özellikle Doğu Akdeniz hususunda Yunanistan için önemli bir müttefik olacaktır. Lakin Yunanistan-İsrail ilişkilerinin temeli ne kadar sağlam?

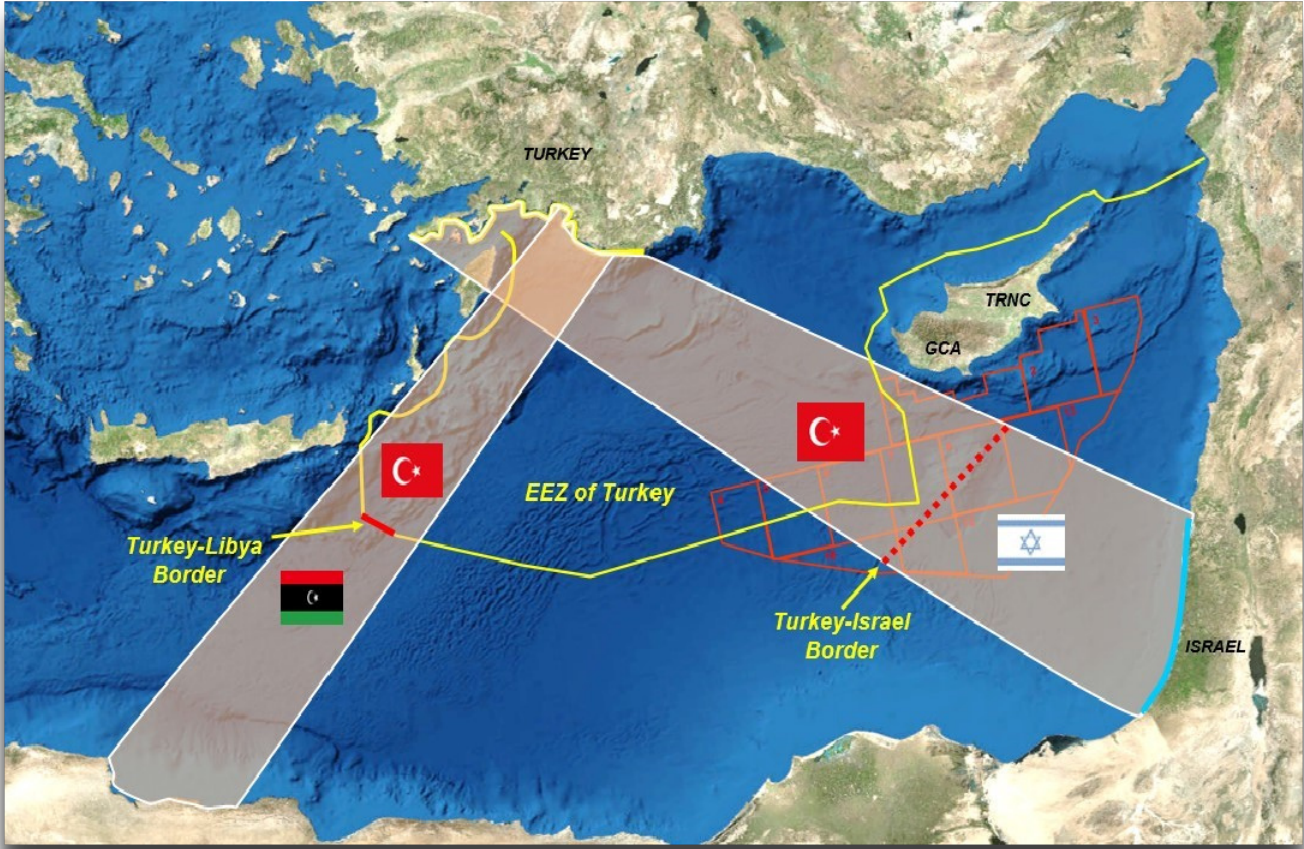
Yunanistan-İsrail ilişkilerinin geçmişine baktığımızda çok büyük sorunlar yaşanmadığını görmekteyiz ancak günümüzdeki mevcut Yunanistan-İsrail ilişkileri kadar da iyi ilişkiler içerisinde olmadılar hiçbir zaman. Bu iki ülke arasındaki ilişkilerin bugüne kadar iyi bir şekilde gelişmemesinin sebeplerinden biri Yunan Kilisesi'dir (Onursal, 2011). Ortodoks Yunan halkı HZ. İsa peygamberin Yahudiler tarafından öldürüldüğüne inanmaktadırlar. Bu sebepten Yunan halkında Yahudi karşıtlığı olmuştur her zaman (Onursal, 2011).

Yunanistan, İsrail'i 1992 yılında tanımıştır. İsrail Devleti'nin 1948 yılında kurulması ve Yunanistan'ın İsrail'i bu kadar geç tanınması; Yunan halkının Yahudi'lere olan karşıtlığının somut bir örneğidir. İsrail ve Yunanistan arası ilişkilerin günümüzde bu denli iyi hale gelmesinin en büyük sebeplerinden biri ikisi içinde ortak "Türkiye düşmanlığıdır". Türkiye'nin son dönemlerde bölgesel olarak çok fazla aktif ve güçlü olması bu durumu daha da tetiklemiş olabilir.

Yunanistan-İsrail ittifakının geçmişinin zayıf olması Türkiye açısından avantajlı bir durumdur. Türkiye-İsrail ilişkilerinin tekrardan iyileştirilmesi, Yunanistan-İsrail ilişkilerine büyük oranda zarar verecektir. İsrail açısından Türkiye ve Yunanistan'a bakacak olursak Türkiye birçok alanda İsrail için daha iyi bir müttefik olabilir.

Doğu Akdeniz perspektifinden bakacak olursak İsrail'in Yunanistan'dan daha çok Türkiye ile işbirliğine ihtiyacı var. Günümüzde çıkarabildiği doğalgazı Lübnan ve Mısır'a ihraç eden İsrail, doğalgazını Avrupa pazarına taşımayı istemektedir. İsrail'in bu hedefini gerçekleştirebilmesi için mevcut üç seçeneği vardır. İlk olarak kendi doğalgazını Türkiye üzerinden Avrupa'ya ihraç etmesidir. Bu seçenek maliyeti en düşük olan seçenektir. İkinci seçenek Mısır üzerinden (LNG Tesisleri) Avrupa'ya ihraç etmesi. Son seçenek ise Yunanistan üzerinden (East-Med) Avrupa'ya ihracı (Yorulmaz, 2019, s. 82)

Mantık çerçevesinden bakacak olursak İsrail için en iyisi, en uygunu Türkiye üzerinden doğalgazını ihraç etmesi olacaktır. Yunanistan Doğu Akdeniz'deki en önemli müttefiklerinden İsrail'i kaybetmemek için elinden geleni yapmakta ve İsrail'in Türkiye ile kötü ilişkilerini kendi lehine kullanmaktadır. Türkiye coğrafi konumunun verdiği avantajı ve diğer avantajlarını kullanarak bu durumu kendi lehine kullanmak için İsrail ile ilişkilerini iyi bir düzeye getirmelidir.

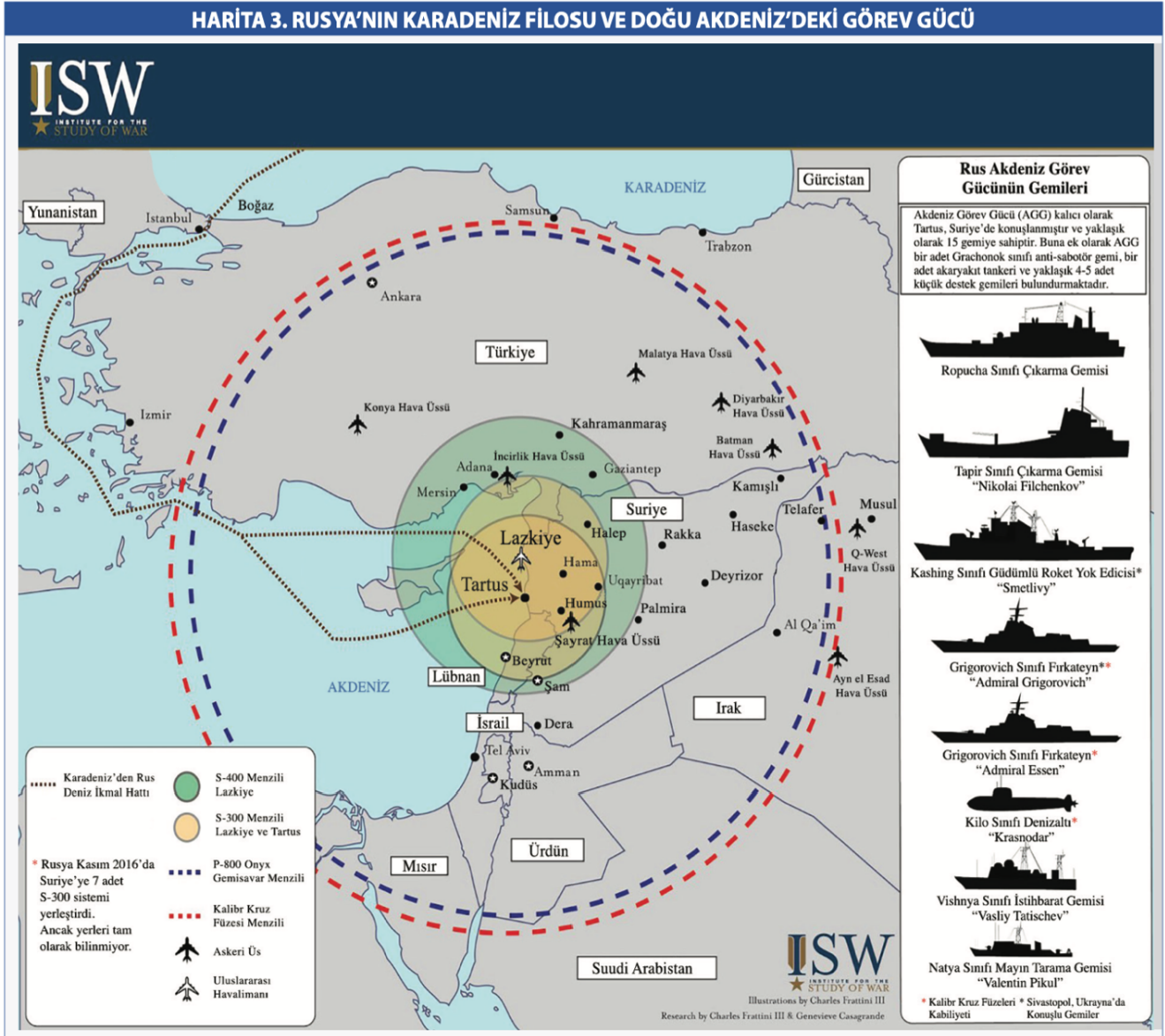
Fotoğraf: BAU DEGS

Yunanistan ve Rusya halklarının çoğunluğu Ortodoks Hristiyan'dır. Ortak dini benimseyen Yunanistan ve Rusya ırk bakımından farklı milletlerdir. Bir taraf Slav (Ruslar), diğer taraf Rum (Yunanlar). Her iki ülke arasındaki en büyük bağlardan biri Ortodoks Hristiyan olmalarıdır diyebiliriz. Lakin sadece din bağı iyi ilişkiler için yeterli olamayabiliyor.

Doğu Akdeniz perspektifinden bakacak olursak Rusya'nın Türkiye-Yunanistan arasında net bir şekilde taraf tutmadığını görmekteyiz. Fakat Yunanistan ile Doğu Akdeniz hususunda iş birliği içerisinde olması da pek beklenemez. Çünkü ortada büyük bir aktör var. Amerika Birleşik Devletleri...

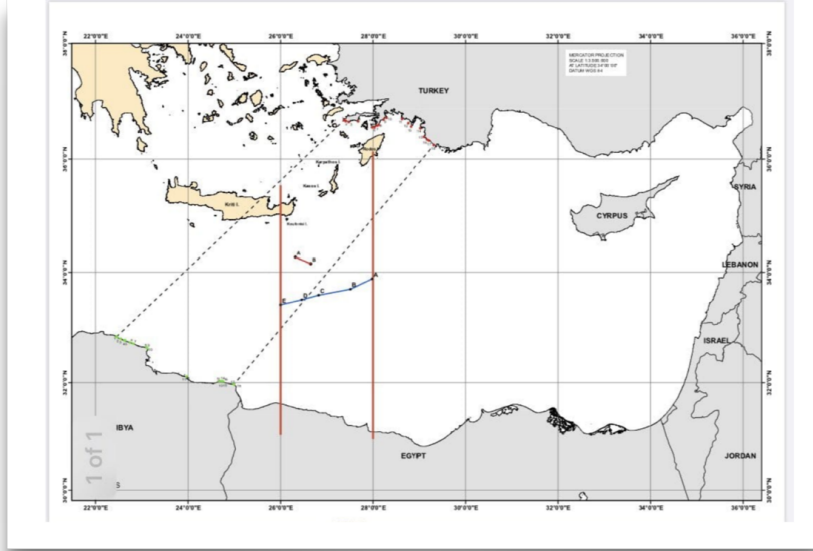
NATO üyesi ve aynı zamanda Avrupa Birliği üyesi olan Yunanistan'ın ABD tarafından açık bir şekilde desteklenmesi, Rusya'nın da Türkiye'ye yanaşmasını sağlayabilir. Avrupa Birliği'nin İrini Operasyonu kapsamında Yunan Donanması'nın "Adler" isimli Rus kargo gemisini aratması Rus-Yunan ilişkilerinde gerginliğe sebep olmuştur ve Rusya Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Mariya Zaharova yazılı bir açıklama ile tepki göstermiştir (Sputnik, 2021)

Rusya, Avrupa Birliği üyelerinin Doğu Akdeniz'deki faaliyetlerini arttırmalarını ABD varlığı ile birlikte kendisi için tehdit olarak görmektedir. Bu sebepten ötürü Rusya'nın Doğu Akdeniz'de Avrupa Birliği ve Amerika'ya karşı müttefikler bularak elini güçlendirmesi gerekmektedir. Türkiye-Rusya işbirliği git gide zorunlu bir hâl almaktadır Doğu Akdeniz açısından. Türkiye perspektifinden bakıldığında sıcak denizlere inmiş olan Rusya, Doğu Akdeniz hususunda bir denge unsuru olabilir. Özellikle Amerika'nın Türkiye aleyhine hareketleri ve Avrupa Birliği ile beraber Yunanistan'ı açık bir şekilde desteklemesi, Türkiye'nin de Rusya'ya yanaşmasını zorunlu hale getirmektedir.

Fotoğraf: SETA

Yunanistan'ın Doğu Akdeniz'de attığı en önemli adımlardan biri, Mısır ile imzaladığı MEB anlaşmasıdır. Yunanistan Mısır ile MEB anlaşmasına yönelik görüşmelere ilk olarak 2005 yılında başlamıştır. Lakin kısa sürede Yunanistan-Mısır MEB Anlaşmasının imzalanmamasının sebebi birtakım siyasi ve hukuki zorlukların olmasıdır (Acer, 2020, s. 15)

Fotoğraf: BAU DEGS

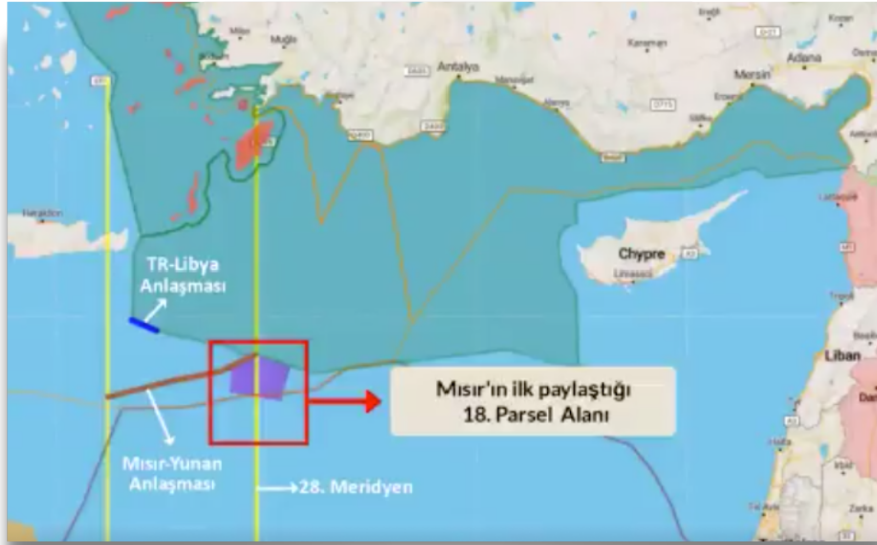
06/08/2020 tarihinde Yunanistan ve Mısır kendi aralarında MEB Anlaşması imzalamışlardır. 2005 yılından beri anlaşma için gerekli şartlar tam tamına oluşmamışken, 2020'de Yunanistan-Mısır MEB Anlaşması'nın imzalanmasında Türkiye-Libya MEB Anlaşması'nın sonuçları etkili olmuştur. Yunanistan, Türkiye-Libya MEB Anlaşması'nın kendi adalarının sınırlarını ihlal ettiği gerekçesi ile tanımamış ve karşı çıkmıştır. Mısır ise Türkiye-Libya MEB Anlaşması'ndan ziyade Türkiye ve Libya arasında imzalanan savunma işbirliği antlaşmasından rahatsız olmuştur. Hatta Birleşmiş Milletler'e (BM) Türkiye-Libya arasında olan savunma işbirliği anlaşması hakkında nota göndermiştir (Acer, 2020, s. 15-16)

Mısır'da gerçekleşen 3 Temmuz darbesinden sonra Türkiye ile Mısır ilişkileri kötüleşmiştir. Doğu Akdeniz'de uzun bir kıyı şeridine sahip Mısır'ın, Türkiye ile ilişkilerinin kötüleşmesi Türkiye aleyhine, Yunanistan'ın lehine bir durum oluşturmuştur. Özellikle Mısır'da yapılan 3 Temmuz darbesi sonrası Türkiye'nin darbeyi kınaması ve açık bir şekilde karşı çıkması; 2014 yılında Recep Tayyip Erdoğan'ın Birleşmiş Milletler toplantısında Sisi'nin masasına oturmayı reddetmesi (Hayatsever, 2015) gibi tavırlar darbe sonrası Türkiye-Mısır ilişkilerini kötü etkilemiştir.

Türkiye'nin Doğu Akdeniz'de çıkarlarını koruması adına Mısır ile anlaşması çok önemlidir. Ankara'nın Sisi Hükümeti'ne karşı olan tavrını bir yana bırakıp anlaşma yoluna gitmeleri için çaba sarf etmesi gerekmektedir. Ayrıca diğer taraftan Türkiye'nin Arap Birliği ülkeleri ile ilişkilerini de düzeltmesi gerekir. Aksi halde Mısır ile ilişkilerin düzelmesi zorlaşabilir.

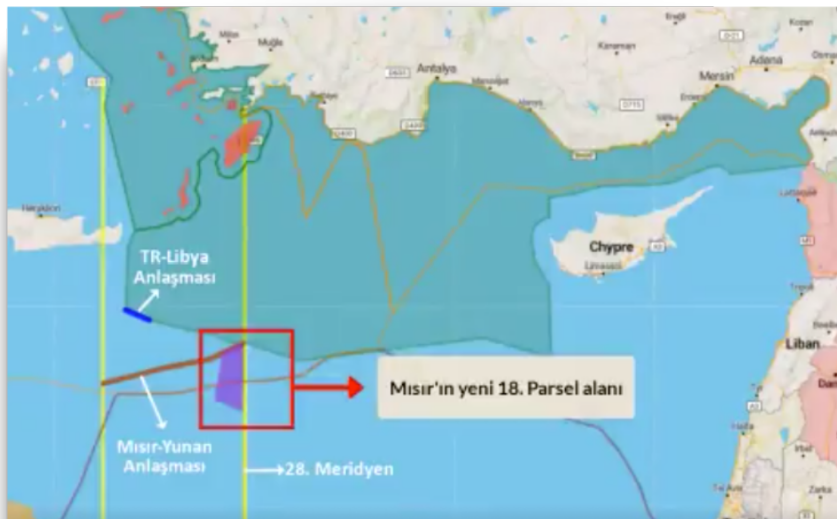
Yakın zamanda Mısır'ın, Türkiye'nin MEB sınırlarını dikkate alarak hidrokarbon arama ihalesine çıkması ve Türkiye MEB bölgesini de'facto olarak tanınması Türkiye-Mısır ilişkileri adına umut verici adımlardır. Mısır 18 Şubat 2021 tarihinde Türkiye'nin MEB alanını dikkate alarak 18. Parselde ruhsat ihalesine açtıktan sonra Atina sert tepki göstermiştir (Kırbaki, 2021)

Mısır'ın, Türkiye MEB sınırına dikkat ederek hidrokarbon aratması Yunanistan'ın Mısır'a tepki göstermesine yol açmıştır. Yunanistan; Mısır ve Türkiye'nin yakınlaşmasından ziyadesiyle rahatsızlık duyup Mısır üzerinde baskı oluşturacaktır.

Fotoğraf: BAU DEGS

Yunanistan için hayati öneme sahip Mısır ile olan MEB anlaşmasını tehlikeye sokan herhangi bir duruma Yunanistan sert tepkiler vermektedir. Mısır'ın Türkiye MEB'ini dikkate alarak hareket etmesi Yunanistan'ı tedirgin etmiştir. Yunanistan'ın baskıları sonucu ve Yunan Dışişleri Bakanı Dendias'ın Mısır'ı ziyaret etmesi Mısır'a geri adım attırmıştır.

Fotoğraf: BAU DEGS

Yukarıdaki haritada görüldüğü gibi Mısır 18. Parseli 28. Doğu boylamı batısına çekerek, Yunanistan-Mısır Anlaşmasına uyumlu hale getirdiğini söyleyebiliriz.

Doğu Akdeniz için önemli olan Yunanistan-İtalya ilişkilerine değinecek olursak biraz tarihte gezinip geçmişlerine bakmamız yerinde olacaktır. İtalya'nın 1. Dünya Savaşı Dönemi'nde İzmir ve Doğu Akdeniz hayalleri mevcuttu. İtilaf Devletleri'nin Osmanlı'yı kendi aralarında paylaşması ve İzmir'in İtalya'ya verilmesi sözü, İtalya'nın İtilaf Devletleri tarafında savaşa girmesini sağlamıştır. Savaş sonrası İtalya'ya vadedilen toprakların Yunanistan'a verilmesi ve Yunanistan'ın İzmir'i işgali İtalya'nın asla unutmadığı bir olaydır.

İtilaf Devletleri'nin ihanetine uğrayan İtalya kendisine vadedilen toprakların Yunanistan ve İngiltere hakimiyetinde bulunmasından ziyade Türk hakimiyetinde bulunmasını yeğlemiştir. Hatta İtalyanlar İzmir işgal edilmeden önce ve İstanbul'un resmen işgal edilmişinden önce Türklere haber vermişlerdir (Gülmez, 2012, s. 110-111) O dönem Yunanistan'la kötü ilişkilere sahip İtalya, Türkiye ile de iyi ilişkileri pek yolunda gitmemiştir. Çünkü İtalyan diktatör Benito Mussolini Akdeniz ile ilgili düşüncelerini her zaman açıkça ifade etmiş ve bu durum Türkiye'nin egemenliği açısından bir tehdit unsuru haline gelmiştir.

Günümüzde İtalya'nın Doğu Akdeniz'deki duruma baktığımızda müttefikleri ile ilişkilerinin pekte iç açıcı olmadığını söyleyebiliriz. East-Med Boru Hattı'nın kurucularından İtalya, Doğu Akdeniz ve orada bulunan enerji kaynakları üzerinde etkin bir rol oynamak istemektedir. Ancak müttefikleri Yunanistan ve İsrail'in Doğu Akdeniz'deki etkinliği İtalya'ya bu fırsatı vermemektedir ve buna tepki olarak Atina'da düzenlenen East-Med Projesi'nin imza törenine İtalya katılmamıştır (Sakman, 2020) Bu durum East-Med müttefikliğinin zayıf bir noktasıdır.

Türkiye Doğu Akdeniz cephesinde kendisine karşı oluşturulan ittifakın zayıf noktalarından iyi bir diplomasi ile faydalanmalıdır. Her ne kadar İtalya, Türk-Yunan karşılaşmasında tarafsız durmaya çalışsa da -bunu her iki tarafla iyi ilişkiler kurarak yapmaya çalışmakta - elbet kendi çıkarları için bir taraf daha ağır basacaktır.

İtalya ve Fransa arasında siyasi ve fikir ayrılıkları mevcuttur. Fransa'nın Libya'da Hafter güçlerine destek vermesi ise İtalya'yı önemli derecede rahatsız etmektedir ve İtalya için güvenlik sorunu olarak görülmektedir (Sakman, Analiz: Akdeniz Güvenliğinde İtalyan Etkisi, 2020) Fransa'nın Afrika'daki çıkarları için Türkiye'yi Doğu Akdeniz'de mağlup etmek istemesi, Yunanistan'a tam destek sağlamasının en büyük sebeplerindendir. İtalya'nın Fransa ile çıkar çatışması yaşaması, Yunanistan ve İsrail'in Doğu Akdeniz'deki etkinliklerinin İtalya'nın etkinliğine gölge düşürmesi Türkiye-İtalya işbirliği için yeterince mantıklı sebepler olabilir.

Birleşik Arap Emirlikleri ve Suudi Arabistan'ın özellikle son dönemlerde Türkiye aleyhine politikalar yürütmesi Türkiye-Libya MEB Antlaşması ile daha da artmıştır. Avrupa ülkeleri büyük oranda Rusya'nın doğalgazına bağımlıdır. Türkiye bu bağımlılığı azaltacak potansiyele sahip bir ülke. Jeopolitik konumu olsun, Doğu Akdeniz ve Karadeniz'deki doğalgaz rezervleri olsun birçok konuda Avrupa için iyi bir alternatif. BAE ve Suudi Arabistan tam da bu konuda Türkiye'nin enerjide önemli bir merkez olmasını engellemeye çalışmaktadır (Acar, 2019) Son yıllarda elektrikli araçların yaygınlaşması petrolün değerini ciddi anlamda düşürdü. Ekonomileri petrole dayalı Suudi-BAE ikilisi hali hazırda zaten ekonomik olarak zarar görmüş durumdadır.

Doğu Akdeniz'in Ortadoğu açısından önemi düşünüldüğünde BAE ve Suudi Arabistan'ın Doğu Akdeniz'de önemli çabalar sarfettiklerini görebiliriz. Türkiye'nin hali hazırdaki TANAP ve Türk-Akım boru hatlarının bulunması ve bu hatlardan Avrupa'ya enerji ihracatı düşünüldüğünde BAE-Suudi Arabistan'ın enerjideki küresel rolünü ciddi anlamda sarsacaktır (Acar, 2019). Birleşik Arap Emirlikleri ve Suudi Arabistan'ın bu sebepten ötürü Türkiye'nin olmadığı bir proje üzerinden enerjinin Avrupa'ya taşınması her koşulda destekleyecekleri bir projedir.

Fotoğraf: Sputnik

Fotoğraf: NTV

Yunanistan ile işbirliği içerisinde olan BAE ve Suudi Arabistan, Türkiye'yi saf dışı bırakmak için uyguladıkları politikalar yanlış ve kendi çıkarlarına zarar vermektedir. Çünkü Türkiye gibi bir devleti saf dışı bırakmaya çalışmaktan ziyade işbirliği içerisine girmeleri BAE ve Suudi Arabistan açısından daha makul olacaktır. Mısır ve İsrail'in kendi enerji kaynaklarını Avrupa'ya ihraç etmek istemeleri Türkiye ile işbirliğini zorunlu kılmakta ve bu durum BAE-Suudi Arabistan'ın, İsrail-Mısır ile ilişkilerini zayıflatacaktır (Acar, 2019). BAE ve Suudi Arabistan'ın Yunanistan 'la söz konusu ittifakları uzun vadede pek bir yarar sağlamayacaktır. Enerjide Türkiye ile işbirliği sağlamaları uzun vadede fayda sağlayacağı gibi birçok alanda işbirliği yapmaları için iyi bir başlangıç da olacaktır. Yeter ki Türkiye avantajlarını ve üstünlüğünü iyi bir diplomasiyle karşı tarafa hissettirebilsin ve karşı tarafı kendisiyle işbirliğine mecbur hale getirsin .Unutmayalım ki milletlerin daimi dostları değil de daimi çıkarları söz konusu olacağı gibi milletlerin çıkarlarının daimi düşmanlıkları da bitirebilir.

Kaynakça

Acar, N. (2019, Aralık 26). *Analiz Libya*. Anadolu Ajansı: <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/bae-suudi-kseninin-dogu-akdeniz-siyaseti-gerilim-uretiyor/1684532> adresinden alındı

Acer, Y. (2020). Doğu Akdeniz'de Yunanistan-Mısır Deniz Sınırı Antlaşması ve Türkiye. *Adalet Dergisi*(65), 13-26. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1466577> adresinden alındı

Gülmez, N. (2012). Yeni Gün'de İtalya-Yunanistan Gerginliği. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 7(24), 109-122.

Hayatsever, H. (2015, Ağustos 5). *Haberler*. Sputnik: <https://tr.sputniknews.com/columnists/201508051016952244/> adresinden alındı

Kırbaki, Y. (2021, Şubat 27). *Dünya*. Hürriyet: <https://www.hurriyet.com.tr/dunya/dogu-akdenizde-yeni-kriz-atina-ile-kahirenin-18inci-parsel-kavgasi-41750657> adresinden alındı

Onursal, T. (2011, Nisan 5). *Merkezler*. 21. Yüzyıl Türkiye Enstitüsü: <https://21yyte.org/tr/merkezler/bolgesel-arastirma-merkezleri/orta-dogu-ve-afrika-arastirmalari-merkezi/israil-yunanistan-yakinlasmasi> adresinden alındı

Sakman, T. (2020, Ağustos 27). *Analiz: Akdeniz Güvenliğinde İtalyan Etkisi*. Anadolu Ajansı: <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/akdeniz-guvenliginde-italyan-etkisi/1954664> adresinden alındı

Sakman, T. (2020, Ağustos 27). *Analiz: Akdeniz Güvenliğinde İtalyan Etkisi*. Anadolu Ajansı: <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/akdeniz-guvenliginde-italyan-etkisi/1954664> adresinden alındı

Sputnik. (2021, Ocak 16). *Haberler*. Sputnik: <https://tr.sputniknews.com/rusya/202101161043589760-rus-disislerinden-rus-kargo-gemisinin-abnin-irini-operasyonu-sirasinda-aranmasina-tepki/> adresinden alındı

Terzi, A. (2020, Eylül 29). *Gönüllü Destek*. BAUDEGS: <https://baudegs.com/gkrynin-kktcnin-akdenizdeki-haklarini-ihlal-etmesi/> adresinden alındı

Yaycı, C. (2012). Doğu Akdeniz'de Deniz Yetki Alanlarının Paylaşılması Sorunu ve Türkiye. *Bilge Strateji Dergisi*, 4(6), 1-70.

Yorulmaz, R. (2019). Sıcak Gündem: Doğu Akdeniz. *Ortadoğu Analiz Dergisi*, 10(88), 80-83.

KSM Doğu Akdeniz Serisi

Yazar: *Sedat Yıldız*

Tasarım: *Betül İbiş*

<https://www.kureselsiyaset.org/>

